CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

MHI 2020

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

miejsce na naklejkę

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII
POZIOM ROZSZERZONY

TERMIN: **dodatkowy 2020 r.**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

NOWA FORMUŁA

Instrukcja dla zdającego

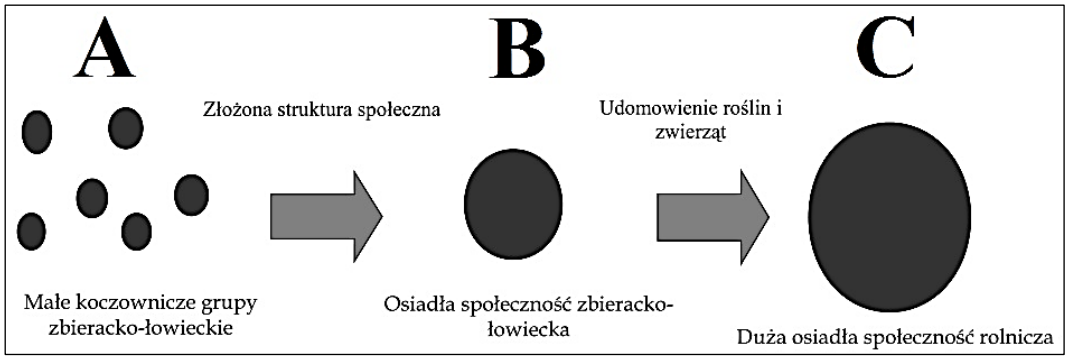
1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 35 stron (zadania 1–30). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Zapoznaj się uważnie ze źródłami, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj tylko na podstawie źródeł i tylko własnymi słowami – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylu odpowiedzi, o ile Cię poproszono
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu albo pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MHI 2020

Układ graficzny
© CKE 2015

Zadanie 1. (0–1)

Źródło 1. Schemat

Na podstawie: http://phavi.umcs.pl

Źródło 2. Fragment artykułu popularnonaukowego

Krajobraz roztaczający się wokół Qaramel trzynaście tysiącleci temu nie różnił się wiele od obecnego. Tak jak dziś rosły tu dzikie drzewa owocowe, […] dziki jęczmień i dwie odmiany pszenicy. Taka zasobna w pokarm okolica przyciągała liczne zwierzęta, które z kolei padały łupem mieszkańców osady. Z analizy odnalezionych szczątków kostnych wynika, że qaramelczycy byli wszechstronnymi myśliwymi. W ich jadłospisie przeważały owce i kozy, ale trafiały się też tury, jelenie, gazele […]. Zapewne nie musieli się po obiad wyprawiać daleko, bo zabite zwierzęta były do osady przynoszone w całości. Upolowaną zwierzynę dzielono i wędzono nad paleniskami na podwórkach.

Na podstawie: http://www.national-geographic.pl

Rozstrzygnij, na którym etapie rozwoju (A, B czy C) znajdowała się społeczność opisana w źródle 2. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 2.

Źródło 1. Fragment dzieła Tukidydesa

Powody zaś do zerwania rozejmu i punkty sporne podaję od razu na wstępie, ażeby nikt w przyszłych wiekach nie miał wątpliwości, z jakiego powodu wybuchła tak wielka wojna między Hellenami. Otóż za najistotniejszy powód, chociaż przemilczany, uważam wzrost potęgi [Aten] i strach, jaki to wzbudziło u Lacedemończyków.

S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe* […], Kraków 1999, s. 134–135.

Źródło 2. Napis na pomniku w Termopilach

„Przechodniu, idź i powiedz Lacedemończykom, żeśmy tu wszyscy polegli posłuszni ich prawom.”

N.G.L. Hammond, *Dzieje Grecji*, Warszawa 1994, s. 291.

Źródło 3. Mapa

Na podstawie: B. Danowska, T. Maćkowski, *Przez wieki.* […], Gdańsk 2003, s. 27.

Zadanie 2.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy tekst zacytowany w źródle 2. odnosi się do wojny opisanej w źródle 1. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 2.2. (0–1)

Uzupełnij zdanie.

Polis zamieszkiwana przez Lacedemończyków została oznaczona na mapie (źródło 3.) literą …… .

Zadanie 3. (0–1)

Reformy Serwiusza Tuliusza

[Serwiusz Tuliusz] następnie podzielił lud na klasy i centurie […]. Od czasów Romulusa panował mianowicie zwyczaj […], że liczyły się poszczególne głosy i każdy głos bez względu na osobę miał taką samą wagę i to samo prawo. Teraz zaś poczynił król stopniowanie, tak że na pozór nikt nie był wykluczony od głosu, a jednak przewagę mieli znakomitsi obywatele. Najpierw bowiem wzywano do głosowania jeźdźców, potem 80 centurii pierwszej klasy. Jeżeli tu nie było jednomyślności, co się rzadko zdarzało, to według ustawy wołano do głosowania drugą klasę. A prawie nigdy nie dochodziło do tego, żeby niższe klasy wołano.

S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe*, Kraków 1999, s. 193–195.

Rozstrzygnij, czy system głosowania na Zgromadzeniu Ludowym w Atenach w V w. p.n.e. był taki sam jak system przedstawiany w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Źródło 1. Fragment opracowania historycznego

Na pewno alfabetyzacja średniowiecza była możliwa dzięki dwóm czynnikom: tradycji rzymskiej przetrwałej w Bizancjum i roli Kościoła, który umożliwił przyswajanie elementarnej wiedzy, nie tylko ustnej. Już Grzegorz Wielki (540−604) zwracał uwagę na potrzebę stosowania przekazu zarówno graficznego, jak i pisemnego: „Obraz jest w kościele tym dla ludzi prostych, czym pismo dla umiejących czytać, ponieważ ci, co pisma nie znają, w obrazie widzą i odczytują wzór, jaki powinni naśladować. Toteż obrazy istnieją przede wszystkim dla pouczania ludzi”.

H. Samsonowicz, *Dziedzictwo średniowiecza. Mity i rzeczywistość*, Wrocław 2009, s. 174.

Źródło 2. Miniatura ze średniowiecznego *Ewangeliarza*

http://www.botschaftderwoche.de

Rozstrzygnij, czy miniatura zamieszczona w źródle 2. stanowi przykład realizacji zadania, jakie sztuce stawiał papież Grzegorz Wielki w wypowiedzi cytowanej w źródle 1. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

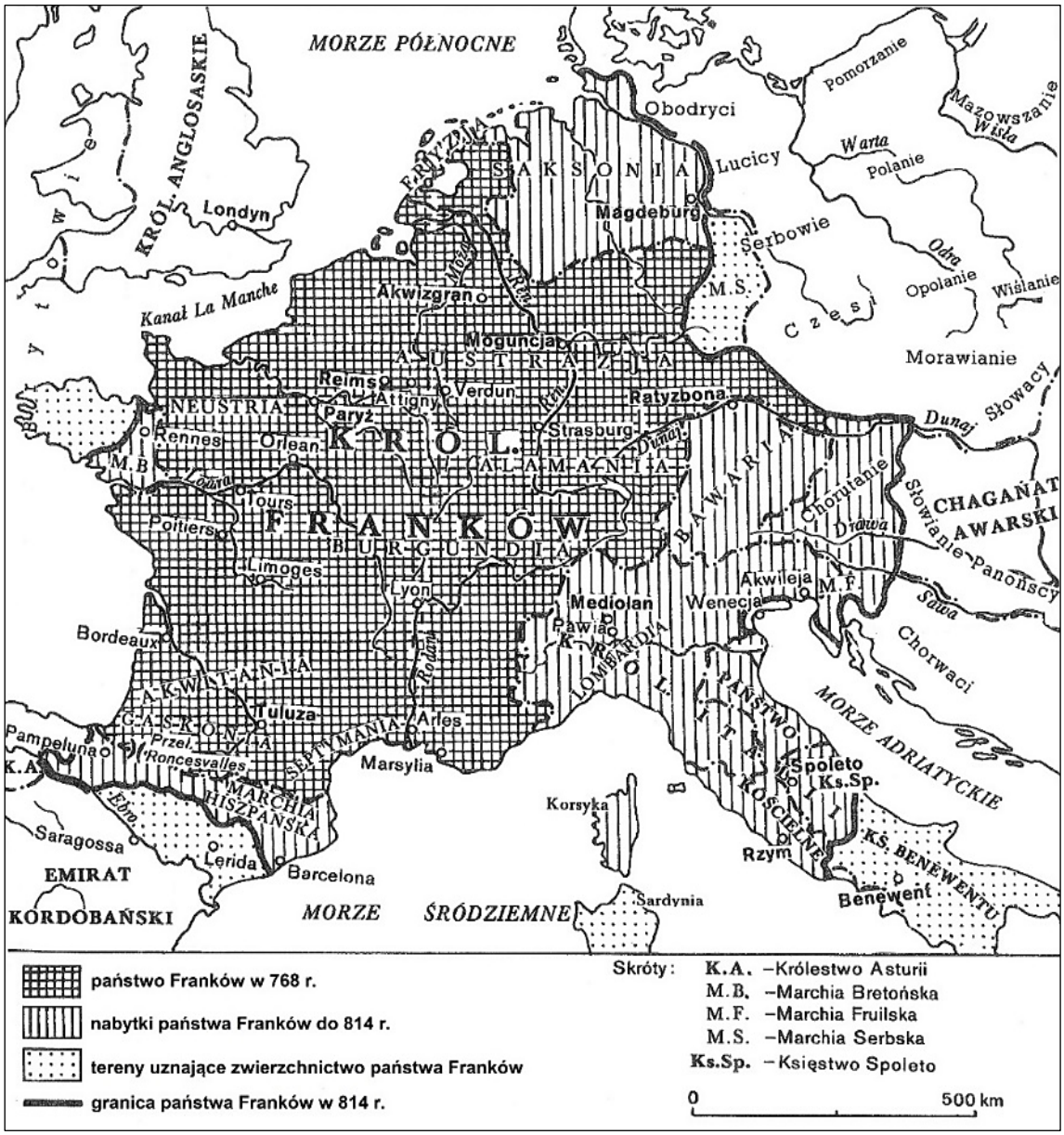
Zadanie 5.

Źródło 1. Fragment opracowania historycznego

Kiedy Chlodwig obejmował schedę po ojcu, skromna była jeszcze jego pozycja władcy. […] Chlodwig również nie stał jeszcze na czele zorganizowanego i dobrze funkcjonującego państwa. Był dowódcą zastępów wojowników żądnych przygód, bardziej kondotierem aniżeli wodzem ludu. W pierwszych latach jego panowania nikt nie przypuszczał, że właśnie on, a nie o wiele potężniejsi regenci Burgundów albo Wizygotów, stworzy na ruinach rzymskiego imperium nowy porządek i przeniesie punkt ciężkości Zachodu z obszarów Morza Śródziemnego na germańsko-romańską Północ.

G. Faber, […], Warszawa 1994, s. 30–31.

Źródło 2. Mapa państwa Franków

T. Manteuffel, *Historia powszechna. Średniowiecze*, Warszawa 2007, s. 89.

Zadanie 5.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy mapa potwierdza rozwój terytorialny państwa za panowania władcy, o którym mowa w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 5.2. (0–1)

Podaj nazwę dynastii, z której pochodził władca opisany w źródle 1.

.....

Zadanie 6.

Źródło. Fragment protokołu procesu warszawskiego z XIV w.

Piotr, proboszcz łęczycki, powiedział, że „po śmierci tego [ks. Przemysława Wielkopolskiego] wszyscy rycerze Pomorza i Królestwa Polskiego przyjęli Władysława na pana Pomorza i króla Polski". Mateusz, archidiakon płocki, stwierdził, że „Pomorze jest częścią Królestwa, powiedział także, że jeden i ten sam język jest na Pomorzu i w Polsce, ponieważ wszyscy mówią po polsku". […]

Goczwinus de Rikalicz, mieszczanin z Szadka, twierdzi, że „książę łęczycki z Polski, który był księciem Ziemi Dobrzyńskiej, jest sam Polakiem i sam jego ojciec i jego przodkowie, którzy zawsze dzierżyli wymienioną ziemię, byli Polakami i również uważali, że pochodzą z Polski, a ludzie owej Ziemi Dobrzyńskiej mówią po polsku, jak w ziemi, która jest częścią Królestwa Polski i w granicach tegoż Królestwa".

T. Maresz, K. Juszczyk, *Historia w tekstach źródłowych*, t.1, Rzeszów 1996, s. 111.

Zadanie 6.1. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Źródło odnosi się do procesu sądowego z czasów panowania

A. Henryka Brodatego.

B. Wacława II.

C. Kazimierza Wielkiego.

D. Władysława Jagiełły.

Zadanie 6.2. (0–1)

Podaj nazwę państwa, które było przeciwnikiem procesowym Polaków.

.....

Zadanie 7. (0–1)

Fragment powieści historycznej

Pierwsze chwile obrad powtórzyły [dawne rozmowy] między królem a Polakami względem zniesienia poradlnego. […] Wkrótce wytoczyła się sprawa właściwa. Król wystąpił z gotowością zmniejszenia poradlnego za uznanie jednej z córek dziedziczką tronu. Oświadczył przy tym, iż zamiast zwykłych dwunastu groszy nie żąda więcej w znak najwyższego zwierzchnictwa, jak tylko dwa grosze z każdego łanu ziemi polskiej.

K. Szajnocha, *Jadwiga* […], t. 1 , Warszawa 1974, s. 183–184.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania i uzasadnij swój wybór.

Efektem opisanych w przytoczonym tekście rozmów był przywilej

A. koszycki.
B. jedlneńsko-krakowski.
C. cerekwicko-nieszawski.
D. warcki.

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–2)

Tabela. Zestawienie pontyfikatów papieży w XIV i XV wieku

Papieże rzymscy	Papieże awiniońscy
1378–1389 Urban VI 1389–1404 Bonifacy IX 1404–1406 Innocenty VII 1406–1415 Grzegorz XII	1378–1394 Klemens VII 1394–1417 Benedykt XIII

www.opoka.org.pl

Zaznacz poprawne dokończenie zdań 1–2.

1. Okres w dziejach Kościoła, do którego odnosi się zestawienie, jest nazywany

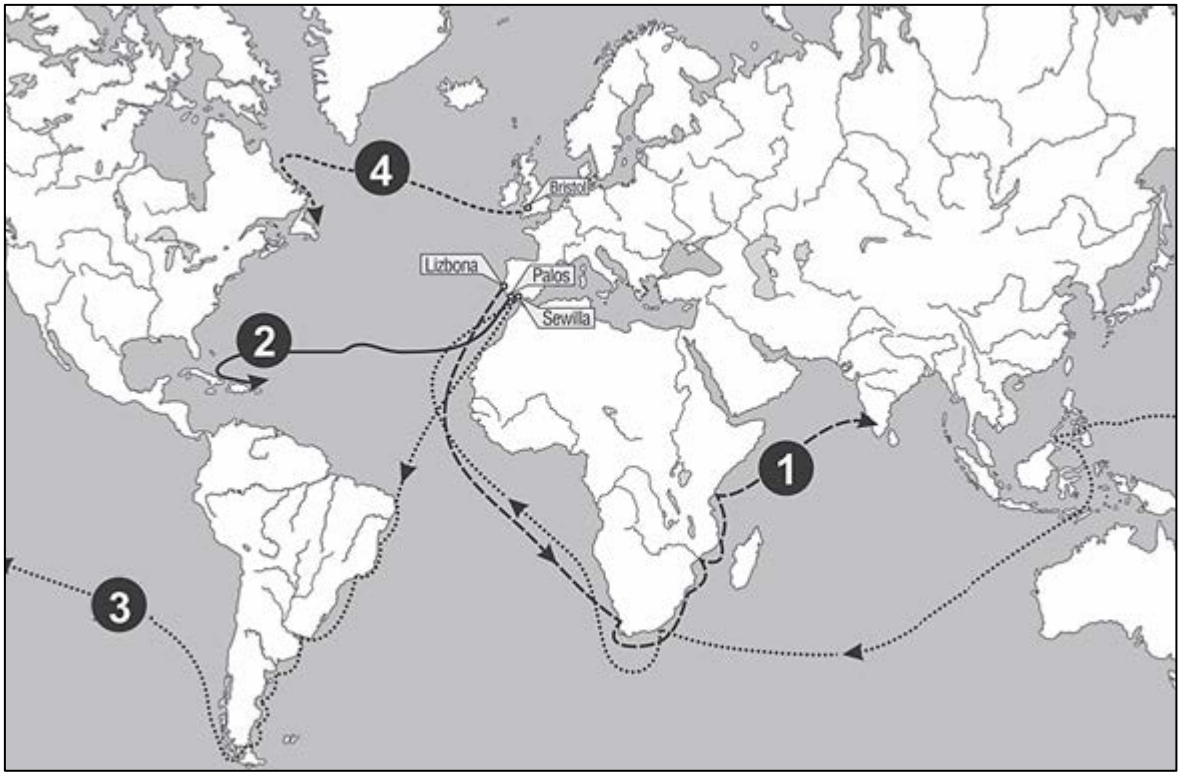
A. schizmą wschodnią.
B. sporem o inwestyturę.
C. schizmą zachodnią.
D. kontrreformacją.

2. Okres w dziejach Kościoła, do którego odnosi się zestawienie, zakończył się podczas obrad

A. soboru w Nicei.
B. soboru w Konstancji.
C. soboru trydenckiego.
D. soboru watykańskiego I.

Zadanie 9. (0–1)

Źródło 1. Mapa odkryć geograficznych

Na podstawie: *Atlas historyczny*. *Od starożytności do współczesności*, Warszawa 2008, s. 46–47.

Źródło 2. Relacja Antonia Pigafetty z wyprawy morskiej [fragment]

Zaczynam [najjaśniejszemu panu] opisywać początek mojej podróży. Miała ona odnaleźć Wyspy Moluckie, gdzie znajdują się korzenie. Głównym kapitanem tej floty był […] szlachcic portugalski […], który odbył wiele podróży po oceanie. […] W środę 28 listopada […] przepłynęliśmy tę cieśninę i wypłynęliśmy na spokojne morze [Ocean Spokojny], po którym żeglowaliśmy trzy miesiące i 20 dni, nie odnawiając zapasów ani zaopatrzenia.

Wiek XVI–XVIII w źródłach […], oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1997, s. 47.

Wpisz numer trasy zaznaczonej na mapie, którą opisano w źródle 2., oraz nazwisko dowódcy tej wyprawy.

Numer trasy – .....

Nazwisko dowódcy – .....

Zadanie 10. (0–1)

Fragment dokumentu z epoki

1. Prawa poprzysiąc i mocno strzymać.
2. Długi koronne zapłacić.
3. Cokolwiek Moskiewski posiadł, zdobywać.
4. Wieczne przymierze z Turki i z Tatary uczynić.
5. Granice wszystki osadzić.
6. Przed swym przyjazdem sto tysięcy złotych przysłać.
7. Więźnie niedawno od Tatarów pobrane wyswobodzić.

M. Stryjkowski, *Kronika polska, litewska, żmudzka i wszystkiej Rusi,* t. II, Warszawa 1985, s. 424.

Rozstrzygnij, czy w tekście zostały przedstawione artykuły henrykowskie. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 11. (0–1)

Fragment opracowania historycznego

Straszna katastrofa szwedzka powinna była narodowi otworzyć oczy na zło, które go trawi i na sam brzeg przepaści przywiodło. Powinna była popchnąć go do wewnętrznej reformy i w chwili największego upadku mówiono o tej reformie powszechnie i wiele. Podniosły się nawet takie głosy, które całe nieszczęście jako karę za ucisk ludu wiejskiego odważyły się przedstawić. Sam król zrobił we Lwowie uroczyste wotum, że po przywróceniu pokoju ze wszystkimi stanami postara się o uwolnienie ludu od niesprawiedliwych ciężarów i ucisków. Na radzie senatu w roku 1659 mówiono o poprawie obradowania sejmu, carowi Aleksandrowi za życia oferowano „dziedziczne" następstwo […]. Po zawarciu pokoju oliwskiego ostygły wołania o reformę, pokazało się, owszem, że ciężkie klęski i doświadczenia nie wyleczyły wcale obłąkanego marą złotej wolności narodu.

M. Bobrzyński, *Dzieje Polski w zarysie*, Warszawa 1974, s. 357.

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W tekście wspomniano o planach odejścia od zasad wolnej elekcji.	**P**	**F**
2.	Tekst dotyczy okresu panowania Władysława IV Wazy.	**P**	**F**
3.	Autor tekstu popierał zasady, na jakich opierała się demokracja szlachecka.	**P**	**F**

Zadanie 12.

Fragment opracowania historycznego

Wprowadzenie kalendarza […] przypadło na czas rozłamu w Kościele […]. Jako pierwsze wdrożyły reformę kraje włoskie, Hiszpania, Portugalia i Polska. Francuzi zdecydowali się na to w grudniu 1582 roku (po 9 grudnia nastąpił od razu 20). […] Praktyczni Niemcy potrzebowali na to ponad 100 lat – nowy kalendarz przyjęli w 1700 roku. I tak byli w czołówce, gdyż Anglicy ociągali się do roku 1752, a Szwedzi do 1753.

Jeszcze później na reformę zdecydowały się kraje prawosławne, gdzie obowiązywał kalendarz bizantyński. […] Najdłużej kalendarza [starego] trzymali się Grecy – aż do 1923 roku.

D. Milewski, *Perypetii z kalendarzem ciąg dalszy*, „Mówią Wieki", nr 2, 2015, s. 11.

Zadanie 12.1. (0–1)

Podaj stosowaną w historiografii nazwę wprowadzanego kalendarza.

.....

Zadanie 12.2. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego wymienione państwa wprowadziły reformę kalendarza jako pierwsze.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13. (0–1)

Teksty piosenek [fragmenty]

Tekst 1.
Zlecił Wawel przebudować
I dzwon raczył ufundować.
Protektorem też nauki
Był i mecenasem sztuki. […]

Gdy dwuletni bój z Zakonem
Zwieńczył był Zakonu zgonem,
Hohenzollern mu hołdował,
Lud zaś gromko wiwatował.

Tekst 2.
Los poddanych mało troski
Wzbudzał w nim, więc Zebrzydowski
Wzniecił rokosz (zbrojną zmowę),
Ale przegrał pod Guzowem. […]

Chociaż odszedł, nie przeminął,
Bo Tencalla Constantino
Dla mamony i potomnych
W piękny go przetworzył pomnik.

http://www.t-raperzy.waw.pl

Rozpoznaj postaci władców Rzeczypospolitej opisanych w tekstach piosenek.

Władca opisany w tekście 1. – ……...…….

Władca opisany w tekście 2. – ……...…….

Zadanie 14.

Fragment opracowania historycznego

W 1764 r. ustalono nowe cła i zakazano emisji banknotów w koloniach […]. Konflikt […] zaostrzył się szczególnie wówczas, gdy rząd angielski usiłował zmusić kolonistów do zapłacenia podatków na spłatę długu państwowego, powstałego w wyniku wojny siedmioletniej. […] W 1765 r. parlament angielski uchwalił dwie ustawy […]: *Akt o kwaterunku*, upoważniający rząd do wysłania do kolonii nieograniczonej liczby wojska i zakwaterowania go w domach prywatnych oraz *Akt stemplowy* o pobieraniu opłat stemplowych od wszelkiego rodzaju dokumentów, gazet, broszur i ogłoszeń. […] [R]ząd angielski zamknął port bostoński w 1774 r., zniósł samorząd Massachusetts, wprowadził stan oblężenia i wyposażył gubernatora angielskiego we władzę nieograniczoną.

H. Zins, *Historia Anglii*, Wrocław 2001, s. 247–248.

Zadanie 14.1. (0–1)

Wyjaśnij, jaki był skutek opisanej w tekście polityki rządu brytyjskiego wobec kolonii.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 14.2. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Do wydarzeń opisanych w tekście doszło

A. przed koronacją Augusta II Mocnego.
B. przed elekcją Stanisława Leszczyńskiego.
C. po śmierci Augusta III Wettina.
D. po abdykacji Stanisława Augusta.

Zadanie 15. (0–1)

Źródło 1. List posła pruskiego Ludwika Buchholtza do króla pruskiego [fragment]

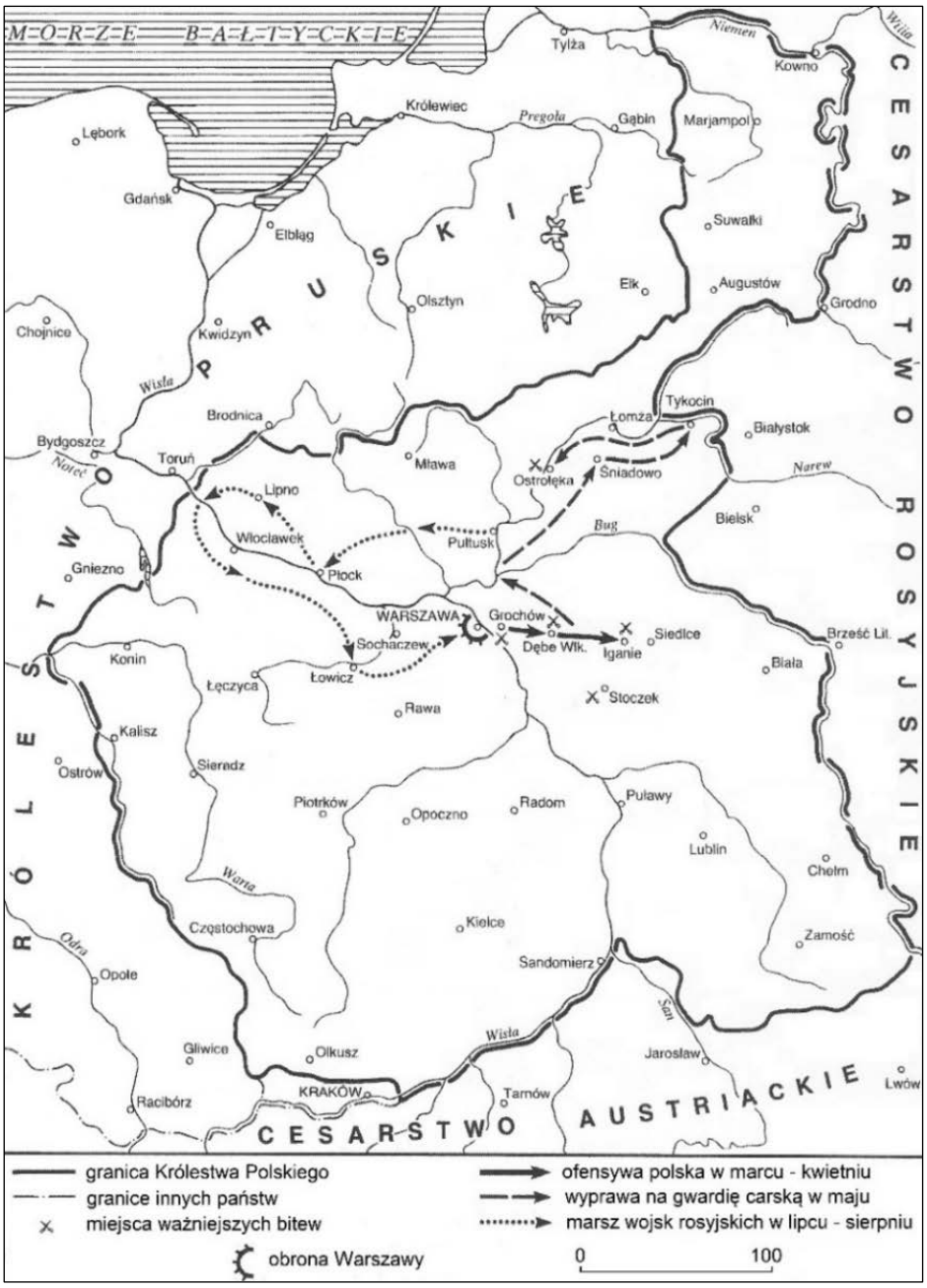
W kilka godzin po wysłaniu mojego ostatniego raportu, […] o świcie, wybuchła w Warszawie z całą siłą rewolucja. Zaczęło się od zaczepki między pikietą rosyjską a oddziałem gwardii koronnej […]. Polski generał Cichocki nadciągnął z wojskiem pod arsenał, gdzie wydano tłumnie zgromadzonemu pospólstwu 213 dział, wszystkie karabiny i szable.

Pułk gwardii, ułani i pułk Działyńskiego opuściły swoje stanowiska i wzięły udział w walkach przeciw Rosjanom. […] Prawie wszyscy generałowie rosyjscy ponieśli śmierć lub zostali wzięci do niewoli. Generał Igelström zaginął […]. Dewastowano wszystko, co symbolizowało Rosję. […] Lud uzbrojono. Jest zajęty organizowaniem władzy. […]

Zwróciłem się do Króla z możliwością otrzymania paszportów, bym mógł stąd wyjechać, lecz ich nie dostałem. Przywraca się dawny porządek rzeczy, w związku z czym zamierza się anulować uchwały ostatniego sejmu. Mówi się, że ma tu nadciągnąć Kościuszko.

S. Grodziski, *Wielka Historia Polski*, t. 6, Kraków 2004, s. 163.

Źródło 2. Działania militarne podczas jednego z powstań

H. Samsonowicz, J. Tazbir, T. Łepkowski, T. Nałęcz, *Polska. Losy państwa i narodu do 1939 roku*, Warszawa 2003, s. 307.

Rozstrzygnij, czy mapa odnosi się do przebiegu powstania, którego początek opisano w źródle 1. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 16. (0–1)

Fragment wypowiedzi

Jacy byli dwaj najgłupsi królowie Polski? Jan Sobieski i ja. Obydwaj uratowaliśmy Habsburgów od katastrofy.

Mikołaj I Romanow

L. Mazan, *Zdarzenia z życia naszego Monarchy*, 2016, s. 89.

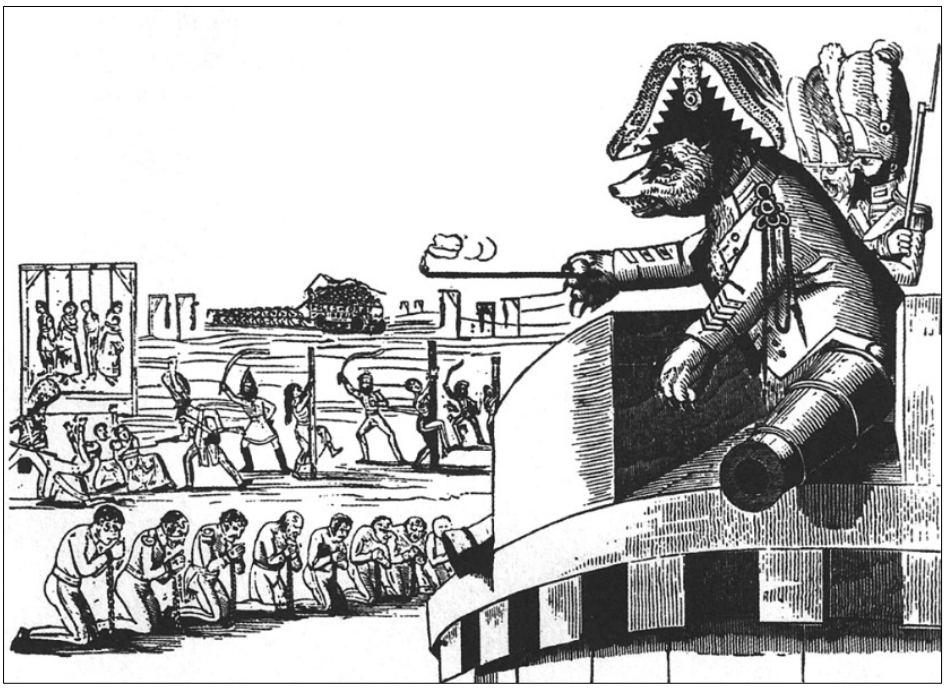
Podaj nazwy wydarzeń historycznych z okresu panowania Jana III Sobieskiego i Mikołaja I, do których odwołał się autor cytowanej wypowiedzi.

Wydarzenie z czasów Jana III Sobieskiego – .....

Wydarzenie z czasów Mikołaja I – .....

Zadanie 17. (0–1)

Źródło 1. *Car uspokaja polskich bojowników* – karykatura angielska z ok. 1831 r.

http://www.dk.com.ua

Źródło 2. Ocena społeczeństwa rosyjskiego

W Rosji szacunek dla władzy jest jeszcze dzisiaj jedynym motorem machiny publicznej. Ten respekt jest bez wątpienia konieczny, ale żeby ucywilizować do głębi serca ludzi, należy ich nauczyć czegoś więcej niż ślepe posłuszeństwo. [...] Władcy dzierżący dzisiaj ten święty przybytek wschodniego despotyzmu [Kreml] mówią, że są Europejczykami, ponieważ przepędzili z Moskwy Kałmuków [Mongołów], swoich braci, tyranów i nauczycieli. Niech mi nie biorą tego za złe, nie było nic tak podobnego do chanów tatarskich, jak ich antagoniści i następcy, carowie moskiewscy. [...] Ślepa cierpliwość poddanych, ich milczenie, ich wierność szalonym władcom to kiepskie cnoty.

Markiz de Custine, *Listy z Rosji* […], Warszawa 1991, s. 65.

Wyjaśnij, na czym polegają podobieństwa w sposobie ukazywania władzy w Rosji przedstawione w obu źródłach.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 18. (0–1)

List francuskiego ministra spraw zagranicznych do ambasadora Francji w Petersburgu [fragment]

Mości Książę! Powstanie, którego teatrem jest obecnie królestwo polskie, obudziło wśród niewzruszonego, zdawałoby się, spokoju Europy żywy niepokój. […]

Rząd Jego Cesarskiej Mości spełnia więc swój obowiązek, zwracając się do dworu rosyjskiego, by poczynić uwagi nad obecnym stanem rzeczy i wskazać na niedogodności i niebezpieczeństwa, jakie z tego stanu wynikają. […]

Mamy nadzieję, Mości Książę , że dwór rosyjski przyjmie te spostrzeżenia z uwagą, na jaką zasługują, i z tym samym uczuciem, jakie je nam natchnęło. Ufamy, że będzie kierował się liberalnymi zamiarami, których tak świetne dowody złożył już rząd Jego Cesarskiej Mości Aleksandra II, i uzna stosowność wyszukania środków, by przywrócić Polsce trwały pokój.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 35 , Warszawa 1959, 35–36.

Podaj nazwę powstania polskiego, którego skutkiem jest cytowana korespondencja. Odpowiedź uzasadnij.

Nazwa powstania: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 19. (0–1)

Obraz Giuseppe Pellizza da Volpedo z 1902 roku, *Czwarty stan*

F. Febraro, B. Schwejte*, Historia świata w sztuce,* Kraków 2012, s. 301.

Wyjaśnij, na czym polegały przemiany społeczne, które zilustrował autor na obrazie.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 20. (0–1)

Fragment opracowania historycznego

Rozruchy zaczęły się 23 lutego (8 marca) pod hasłem „Dajcie chleba” i początkowo nie wyglądały groźnie. Ale w kolejnych dniach coraz większe tłumy ludzi przewalały się przez centrum Piotrogradu i w końcu obserwujący z Mohylewa car Mikołaj II nakazał pacyfikację stolicy przy użyciu wojska. Nie przewidział, że rozkaz ten doprowadzi do buntu żołnierzy.

Piotr Nehring, *Rewolucja lutowa, przewrót chłopów w mundurach*, „Ale Historia”, nr 10 (267), s. 2.

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Skutkiem wydarzeń opisanych w źródle była abdykacja Mikołaja II Romanowa.	**P**	**F**
2.	Podwójna datacja wynika ze stosowania w Rosji kalendarza juliańskiego.	**P**	**F**
3.	W tym fragmencie tekstu przedstawiono początek przewrotu bolszewickiego w Rosji.	**P**	**F**

Zadanie 21. (0–1)

Afisz z epoki

https://iq.intel.pl

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Wynalazek, o którym informuje afisz, powstał

A. przed zjednoczeniem Niemiec przez Prusy.
B. między zjednoczeniem Niemiec a wybuchem I wojny światowej.
C. między wybuchem I wojny światowej a podpisaniem traktatu wersalskiego.
D. po objęciu funkcji kanclerza Niemiec przez Adolfa Hitlera.

Zadanie 22. (0–1)

Polska karykatura z okresu międzywojennego

https://www.slideshare.net

Rozstrzygnij, czy karykatura odnosi się do rzeczywistości politycznej II Rzeczypospolitej przed zamachem majowym czy po nim. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 23. (0–1)

Źródło. Fragment tekstu piosenki Jacka Kaczmarskiego

Raz odkryte – krzyczą zatęchłymi usty,
Lecą sobie przez ręce wypróchniałe w środku
W rów, co nigdy więcej nie będzie już pusty –
Ale nie ma krzyży. To nie groby przodków.

Sprzączki i guziki z orzełkiem ze rdzy,
Po miskach czerepów – robaków gonitwy,
Zgniłe zdjęcia, pamiątki, mapy miast i wsi –
Ale nie ma broni. To nie pole bitwy.

Może wszyscy byli na to samo chorzy?
Te same nad karkiem okrągłe urazy
Przez które do ziemi dar odpłynął boży –
Ale nie ma znaków, że to grób zarazy.

www.kaczmarski.art.pl

Wyjaśnij, odwołując się do faktografii, jakie wydarzenie jest tematem utworu.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 24.

Przemówienie Premiera Rządu Polskiego do ludności w kraju

W połowie kwietnia o godz. 4 rano Niemcy przystąpili do likwidacji getta warszawskiego. Zamknęli resztki Żydów kordonem policji, wjechali do środka czołgami i samochodami pancernymi i prowadzą swoje dzieło niszczycielskie. Wybuchy bomb, strzały, pożary trwają dzień i noc. Dokonuje się największa zbrodnia w dziejach ludzkości. Wiemy, że pomagacie umęczonym Żydom jak możecie. Dziękuję Wam, Rodacy, w imieniu własnym i rządu. Proszę Was o udzielenie im wszelkiej pomocy, a równocześnie tępienie tego strasznego okrucieństwa.

Polska i Niemcy w XX wieku […], red. U. Becher, W. Borodziej, K. Ruchniewicza, Poznań 2004, s. 174.

Zadanie 24.1. (0–1)

Podaj imię i nazwisko autora przemówienia oraz rok jego wygłoszenia.

Imię i nazwisko: .....

Rok: .....

Zadanie 24.2. (0–1)

Podaj nazwę polskiej organizacji podziemnej, która jako organ rządu polskiego organizowała pomoc dla Żydów.

.....

Zadanie 24.3. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Cytowane przemówienie zostało wygłoszone

A. przed podpisaniem układu Sikorski-Majski.
B. między podpisaniem układu Sikorski-Majski a bitwą o Monte Cassino.
C. między bitwą o Monte Cassino a upadkiem powstania warszawskiego.
D. po upadku powstania warszawskiego.

Zadanie 25.

Źródło 1. Fragment deklaracji programowej Rady Jedności Narodowej *O co walczy naród polski*

Do Rzeczypospolitej winny być więc włączone całe Prusy Wschodnie, zniemczone siłą i podstępem, odwieczny port dorzecza Wisły Gdańsk, przylegający do dawnej granicy Polski klin pomorski pomiędzy Bałtykiem i ujściem Odry a Notecią, ziemie między Notecią i Wartą, wreszcie Śląsk Opolski z odpowiednim pasem bezpieczeństwa. Na terenach tych powinno nastąpić niezwłoczne zabezpieczenie w sposób trwały interesów Polski. […] Na Wschodzie Polski utrzymana być musi granica polska ustalona w traktacie ryskim.

Wiek XX w źródłach […], oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2002, s. 272.

Źródło 2. Fragment Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego

Stawajcie do walki o wolność Polski, o powrót do Matki-Ojczyzny starego polskiego Pomorza i Śląska Opolskiego, o Prusy Wschodnie, o szeroki dostęp do morza, o polskie słupy graniczne nad Odrą! […] Krajowa Rada Narodowa i powołany przez nią Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego uznają, że uregulowanie granicy polsko-radzieckiej powinno nastąpić w drodze wzajemnego porozumienia. Granica wschodnia powinna być linią przyjaznego sąsiedztwa, […] i powinna być uregulowana zgodnie z zasadą: ziemie polskie – Polsce, ziemie ukraińskie, białoruskie i litewskie – Radzieckiej Ukrainie, Białorusi i Litwie.

Wiek XX w źródłach […], oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2002, s. 275–276.

Zadanie 25.1. (0–1)

Na podstawie obu źródeł wyjaśnij różnicę w wizji granic powojennej Polski.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 25.2. (0–1)

Wyjaśnij, z czego wynikała różnica w postrzeganiu przyszłych granic Polski.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 26. (0–1)

Plakat propagandowy

strasznasztuka.blox.pl

Podaj nazwę kierunku w sztuce, reprezentowanego przez plakat widoczny na ilustracji. Odpowiedź uzasadnij.

Nazwa kierunku: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 27. (0–1)

Adam Ważyk, *Qui tacent, clamant*[1]

My, cośmy byli dziejów sumieniem, milczymy,
i oto racją stanu jest ta mowa niema ...
Gdzie po zwłokach powstańców pełzną gorzkie dymy,
tam ostatni mit runął. Został pomnik Bema.

[1] Milcząc, wołają.

Ważyk, *Wiersze i poematy*, Warszawa 1957, s. 170.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Autor wiersza odnosi się do wydarzeń związanych z antykomunistycznymi wystąpieniami, które miały miejsce w

A. Berlinie w roku 1953.
B. Budapeszcie w roku 1956.
C. Pradze w roku 1968.
D. Bukareszcie w roku 1989.

Zadanie 28. (0–1)

Rysunek satyryczny z epoki

https://www.pinterest.com.au

Postać na rysunku – premier ZSRR A. Kosygin w czasach rządów Leonida Breżniewa
Napis na kwiatach: Wolność

Zaznacz poprawne dokończenie zdania i uzasadnij swój wybór.

Karykatura dotyczy wydarzeń z roku

A. 1948.
B. 1956.
C. 1968.
D. 1976.

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 29. (0–1)

Źródło 1. Dokument z epoki

1. Akceptacja niezależnych od partii i pracodawców wolnych związków zawodowych, wynikająca z ratyfikowanej przez PRL Konwencji nr 87 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej wolności związkowych.
2. Zagwarantowanie prawa do strajku oraz bezpieczeństwa strajkującym i osobom wspomagającym.
3. Przestrzegać zagwarantowaną w Konstytucji PRL wolność słowa, druku, publikacji, a tym samym nie represjonować niezależnych wydawnictw oraz udostępnić środki masowego przekazu dla przedstawicieli wszystkich wyznań.
a) przywrócić do poprzednich praw: – ludzi zwolnionych z pracy po strajkach w 1970 i 1976, – studentów wydalonych z uczelni za przekonania […].

www.solidarnosc.org.pl

Źródło 2. Fotografia z epoki

www.solidarnosc.org.pl

Rozstrzygnij, które ze źródeł dotyczy wydarzeń wcześniejszych. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 30. (0–12)

Zadanie zawiera pięć tematów. Wybierz jeden z nich do opracowania.

1. Scharakteryzuj ustrój monarchii despotycznych na przykładzie państw starożytnego Wschodu.
2. Czy warto było zabiegać o koronę? Scharakteryzuj okoliczności i następstwa koronacji królewskich w Polsce Piastów.
3. Rewolucja angielska, amerykańska, francuska. Scharakteryzuj na ich przykładzie cechy rewolucji nowożytnych. W pracy wykorzystaj materiały źródłowe (s. 24–25).
4. Postęp czy zacofanie? Przedstaw bilans gospodarczy ziem polskich pod zaborami.
5. Scharakteryzuj i oceń rządy Władysława Gomułki. W pracy wykorzystaj materiały źródłowe (s. 26–27).

Materiały źródłowe do tematu 3.

Źródło A. Zniesienie urzędu królewskiego w Anglii, 17 marca 1649 roku

Ponieważ stwierdzono na podstawie doświadczenia, że urząd króla o władzy skupionej w rękach jednej osoby jest w tym narodzie […] niepotrzebnym ciężarem i niebezpieczeństwem dla wolności, pewności i interesu publicznego narodu; że władzy i prerogatywy królewskiej używano przeważnie gwoli ujarzmienia poddanych i uczynienia z nich niewolników; że z natury rzeczy każda osoba wyposażona w taką władzę usiłuje we własnym interesie wzmóc ją kosztem słusznej wolności ludu i własną wolę i potęgę wynieść ponad prawo, by stosownie do swej chęci móc ujarzmić całe królestwo: przeto postanawia się na mocy władzy niniejszego parlamentu, że żadna osoba nie ma nadal piastować ani wykonywać urzędu króla […].

Wiek XV–XVIII w źródłach […], oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1997, s. 304.

Źródło B. Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej [fragment]

My, naród Stanów Zjednoczonych, pragnąc udoskonalić Unię, ustanowić sprawiedliwość, zabezpieczyć spokój w kraju, zapewnić wspólną obronę, podnieść ogólny dobrobyt oraz utrzymać dla nas samych i naszego potomstwa dobrodziejstwa wolności, wprowadzamy i ustanawiamy dla Stanów Zjednoczonych Ameryki niniejszą konstytucję.

http://libr.sejm.gov.pl

Źródło C. *Trzy stany* – karykatura francuska z końca XVIII wieku

https://pl.wikipedia.org

Źródło D. *Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela* z 26 sierpnia 1789 roku [fragment]

Przedstawiciele ludu francuskiego, zebrani w Zgromadzeniu Narodowym, uznawszy, iż nieznajomość, zapoznanie lub pogarda dla praw człowieka to jedyne przyczyny publicznych nieszczęść i zepsucia rządów, postanowili ogłosić w uroczystej deklaracji naturalne, niezbywalne i święte prawa człowieka, aby owa deklaracja, stale przedstawiania wszystkim członkom społeczeństwa, przypominała im bez przerwy o ich prawach i ich obowiązkach; aby akty władzy ustawodawczej oraz władzy wykonawczej, mogąc być w każdej chwili porównanymi z celem wszelkich instytucji politycznych, były tym bardziej respektowane; aby żądania obywateli, oparte od tej pory na prostych i niezaprzeczalnych podstawach, służyły zawsze podtrzymaniu Konstytucji i szczęściu ogółu. W związku z tym Zgromadzenie Narodowe uznaje i ogłasza, w obecności i pod auspicjami Istoty Najwyższej, następujące prawa człowieka i obywatela:

Art. I. Ludzie rodzą się i pozostają wolnymi i równymi w prawach. Podstawą różnic społecznych może być tylko wzgląd na pożytek ogółu.

Art. II. Celem wszelkiego zrzeszenia politycznego jest utrzymanie przyrodzonych i niezbywalnych praw człowieka. Prawa te to: wolność, własność, bezpieczeństwo i opór przeciw uciskowi.

Art. III. Źródło wszelkiej władzy zasadniczo tkwi w narodzie. Żadne ciało, żadna jednostka nie może sprawować władzy, która by wyraźnie od narodu nie pochodziła.

http://libr.sejm.gov.pl

Materiały źródłowe do tematu 5.

Źródło A. Przemówienie Władysława Gomułki na placu Defilad w Warszawie 24 października 1956 roku [fragment]

Towarzysze! Obywatele! Ludu pracujący stolicy! Witam was w imieniu Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, który na swoim ostatnim plenarnym posiedzeniu oddał ster partii w ręce nowego kierownictwa [...].

W ciągu ubiegłych lat nagromadziło się w życiu Polski wiele zła, nieprawości i bolesnych rozczarowań. Idee socjalizmu, przeniknięte duchem wolności człowieka i poszanowania praw obywatela, w praktyce uległy głębokim wypaczeniom. Słowa nie znajdowały pokrycia w rzeczywistości. Ciężki trud klasy robotniczej i całego narodu nie dawał oczekiwanych owoców. Wierzę głęboko, że te lata minęły bezpowrotnie w przeszłość.

VIII Plenum KC naszej partii dokonało historycznego zwrotu. Stworzyło ono nowy okres naszej pracy, nowy okres w dziejach budownictwa socjalistycznego w Polsce, w dziejach narodu. Kierownictwo partii powiedziało klasie robotniczej i całemu narodowi całą prawdę, prawdę bez osłonek i niedomówień o naszej sytuacji gospodarczej i politycznej, o trudnościach, które trzeba przezwyciężyć, by pójść naprzód i uzyskać trwałą poprawę życia ludzi pracy w Polsce.

http://www.przemowienia.com

Źródło B. Cegiełka Społecznego Funduszu Budowy Szkół

https://www.newsweek.pl

Źródło C. Fotografia z wiecu poparcia dla partii, marzec 1968 roku

https://tygodnik.tvp.pl

Źródło D. ***Ballada o Janku Wiśniewskim*** **[fragment]**

Chłopcy z Grabówka, chłopcy z Chyloni,
Dzisiaj milicja użyła broni.
Dzielnieśmy stali, celnie rzucali,
Janek Wiśniewski padł.

Na drzwiach ponieśli go Świętojańską,
Naprzeciw glinom, naprzeciw tankom.
Chłopcy stoczniowcy, pomścijcie druha!
Janek Wiśniewski padł.

[…]

Nie płaczcie, matki, to nie na darmo,
Nad stocznią sztandar z czarną kokardą.
Za chleb i wolność i nową Polskę,
Janek Wiśniewski padł.

https://www.tekstowo.pl

WYPRACOWANIE

na temat nr ……..

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS *(nie podlega ocenie)*